

**VEJLE
AMTS AARBØGER**

UDGIVNE AF

VEJLE AMTS HISTORISKE SAMFUND

1925

**KØBENHAVN
I KOMMISSION HOS LEHMANN & STAGE
1925**

Den 22 Novbr. 1782 copl. i Klode Mølle: Cathrine Marie Linnemann — sandsynlig af Vejleslægten — og Sv. Herman Nicolaj Esmann af Skive, hvorefter de synes at have forladt Sognet og taget Bopæl andet Sted. Det samme er Tilfældet med Ane Marie Linnemann, Thomas Linnemanns Enke, og Stud. Teolog. Niels Windfeldt. Nogle Aar i Forvejen, 15 Novbr. 1759 blev copul. i Klode Mølle Mons. Rasmus Lucassen af Nim — maaske en Slægtning af Ane Marie Lucassen — og Jomfru Annechen Jørgensdatter.

Til Slutning skal jeg blot notere, at der i Kirkebogen fremkommer mange andre Slægtnavne, hvoraf Medlemmer har havt Bopæl indenfor Pastoratets Omraader nemlig: Tørsleff, Stabel, Haugsted, Ellerup, Munck, Bloch, v. Haven, Haubro, Bang, Lund, Bornemann, Aarestrup, Breum, Theilgaard, Klock samt Amtmand J. J. Seerup og dennes Svigersøn Landsdommer Envold Heug.

J. Jensen,

Refshalegaard, Kragelund.

Viuf (Viv).

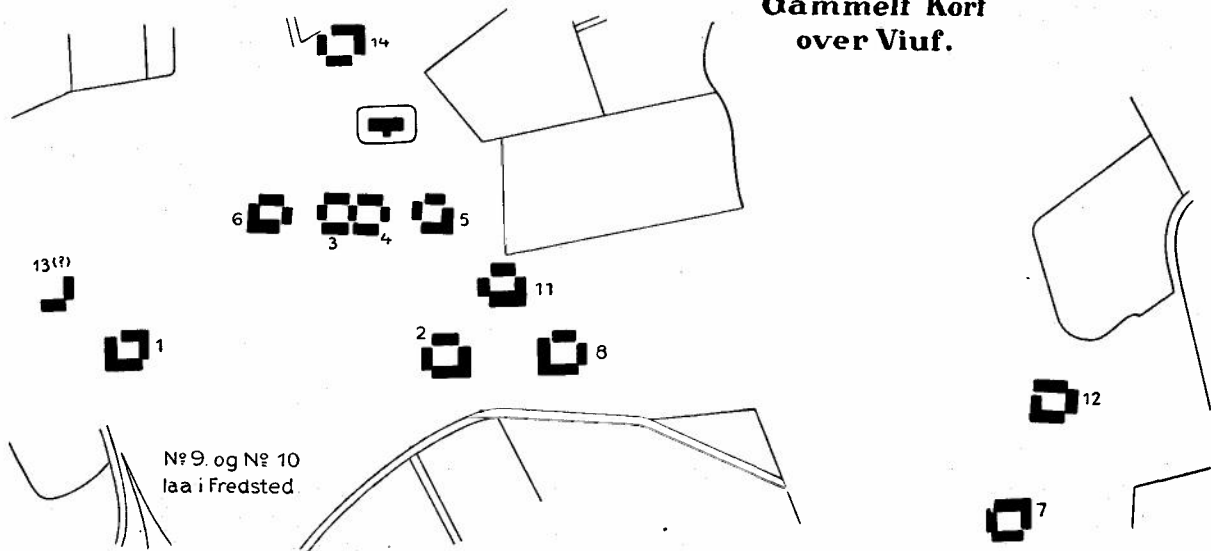
Viuf By i Brusk Herred, der ligger ved Landevejen mellem Vejle og Kolding, $2\frac{1}{2}$ Mil fra Vejle og $1\frac{1}{2}$ fra Kolding, bestod indtil Ryttergodsets Salg af 14 Gaarde og 5 Bol samt noget Kirkejord. To af Gaardene laa dog ikke i Viuf By, men i Fredsted (se Poul Lindholm: Starup Sogn.) 1535 klages der i Følge »Danske Magasin« over, at »Ejermænd i Viuf velder dem ind udi Fredsted Mark og Skov over vanlig Brugelse af Skæl«. —

Siden Udskiftningen er der sket store Forandringer i Viuf. Flere af Gaardene er udparcellerede og udflyttede paa Marken. Den vestlige Del af Marken henlaa vistnok forhen i Fælleder og Overdrev, muligvis

var der ogsaa nogen Hede, en Del af Byens betydelige Skov er bleven ryddet, og Jorderne opdyrkede, saa der nu er langt flere Beboere end forhen. 1845 var der saaledes nogle og 30 større og mindre Gaarde i Sognet, og Antallet af disse er vistnok senere forøget. Siden der ved Kolding-Egtved Banes Aabning er bleven Jernbanestation i Byen, er der bygget ikke saa ganske faa Huse der.

Af de 14 gamle Gaarde, som forhen laa i Sognet, var de 7 gamle Selvejrbøndergaarde, 1 var Annexpræstegaard, og de 6 Fæstegaarde under Kronen. En af Fæstegaardene Nr. 7 havde forhen været en Hovedgaard. — I Matrikelskontoret findes et Bykort over Viuf, vistnok fra Tiden omkring Udskiftningen 1770, af dette meddeles her en Tegning, saa man kan se, hvor de gamle Gaarde har ligget, desværre mangler de gamle Matrikelsnumre paa Kortet, men efter Oplysninger, jeg har faaet hos Sognefoged R Christensen, har Gaardene ligget som Kortet udviser, kun Gaard Nr. 13 ved man ikke, hvor den har ligget. Jeg skal nu nævne nogle af de gamle Gaardes Beboere og Ejere: Gaard Nr 1. Gl. Selvejergaard. Den ligger paa sin gl. Plads og ejes nu af Viggo Hansen. Tidligere Ejere: 1616 og 24: Gamle Jens Mikkelsen, 1633: Mikkel Jensen Basse, 1663: Jens Mikkelsen Basse, 1670: Mikkel Hansen Basse, 1688: Hans Nielsen, 1704—31: Kvartermester Mogens Rasmussen Legarth, Mogens Legarths Enke 1731—41, 1741—43: Niels Christensen Lottrup, 1743—48: Hans Hartvigsen fra Nr. 13, 1748—90: Mads Nielsen Pagh fra Fredericia. Hans Enke, Else Buch, blev 1790 gift med Hans Nielsen, en Plejedatter af ham fik Gaarden og blev 1829 gift med S. N. Qvist. Dennes Datter fik Gaarden og blev 1862 gift med Niels Terp fra Brakker, der var Svigerfader

**Gammelt Kort
over Viuf.**

til den nuværende Ejer. 1688 var Gaarden den største i Byen.

Nr. 2 er nedbrudt og kan vel siges at være den Gaard, meget forstørret, som nu ejes af Ingwersen, og som kaldes »Elisabethsminde«. Ogsaa Nr. 2 er en gl. Selvejergaard. Af dens Beboere kan nævnes: 1616 og 24: Niels Larsen, 1624—53: Jens Nielsen, 1663—95: Mikkell Jensen, 1695—1741: Peder Thomsen, 1741—50: Mikkell Pedersen. Efter ham Rasmus Sørensen Soel, hvis Svigersøn, Major Ingwersen, fik Gaarden efter ham. Han flyttede den 1846 ud af Byen. 1851 blev Sønnen Peter M. Ingwersen Ejer af »Elisabethsminde«. Gaarden er den største i Sognet.

Nr. 3 og Nr. 4 var forhen 1 Gaard, som 1616 og 1630 ejedes af Søfren Gjermandsen og Peder Søfrensen, 1641 og 1653 af Søfren Gjermandsen og Hans Søfrensen, 1663 er Hans Jensen Koed i Haastrup, der var Svigersøn af Søren Gjermandsen, Ejer af dennes Halvgaard, som var øde, og Hans Nielsen Koed har den anden Part af Gaarden, der blev ham tilskødet 1646 af Herredsfoged Søren Haar. 1688 er Gaarden delt i 2 Gaarde, Nr. 3 ejes da af Peder Hansen Koed, hans Svigersøn Jens Andersen fik Gaarden efter ham 1707, dennes Søn Sognefoged Søren Haar fik saa Gaarden fra 1750 til 1789. Han købte Gaard Nr. 9 paa Auktionen 1765 og lagde en Del deraf under sin Gaard. Senere er mange af Gaardens Jorder frasolgte. Af andre Ejere efter S. Haar kan nævnes: Mads Buch, Hans Damgaard, Daugaard, Kring og Thomas Johansen. Gaarden ligger vist omtrent paa sin gamle Plads. — *Nr. 4 er endnu i Slægtens Eje*, Hans Koeds Søn, Jens Hansen Koed, fik den efter sin Fader, og hans Søn, Hans Jensen Koed, var saa Mand paa Gaarden fra 1721 til 1748. Han efterfulgtes

af Svigersønnen Hans Pedersen (Koed) fra Skærup Annexgaard, 1748—c. 90, derefter hans Søn Iver Hansen Koed til 1828, hans Svigersøn, Christen Jessen fra Stensgaard i Bredsten Sogn, ejede saa Gaarden til 1877. Han flyttede den ud øst for Byen og kaldte den »Haurballegaard«. Efter Sognefoged Chr. Jessen har den været ejet af hans Svigersøn Rasmus Petersen, hvis Søn nu er dens Ejer. —

Gaard Nr. 5 er ogsaa en gl. Selvejergaard. Den laa i Nærheden af »Kirstinelyst«. »Kuglegaard«, og maaske Kirstinelyst, er Parceller af den. Af dens Beboere kan nævnes 1624: Jens Søfrensen, 1638: Søfren Jensen, 1652: Christen Hansen Harbo, der døde 1661 og var Delefoged i Brusk Herred. Efter ham Anders Pedersen Griis og hans Søn, Peder Andersen Griis, hvis Enke 1712 ægtede Bertel Jespersen fra Nørre Stenderup, der havde Gaarden til 1736, da Svigersønnen Søren Sørensen Kyed fra Starup fik Gaarden, han døde 1753, og hans Enke ægtede saa Korporal Villum Johansen fra Fredsted, 1768 overtog Søren Kyeds Søn, Bertel Kyed, Gaarden, han ejede den ogsaa omkring 1800. Naar Gaarden er flyttet og udparcelleret, ved jeg ikke.

Nr. 6 er ogsaa en gl. Selvejergaard. Den er for mange Aar siden udparcelleret, og en af Parcellerne af den er »Jensgaard« paa Viuf Østermark og muligvis en Gaard, der laa omtrent, hvor Elisabethsminde nu ligger, og som Major Ingwersen købte af Mogens Hansen. — 1616 og 24 havde Gaarden 2 Beboere: Knud Hansen og Hans Søfrensen, 1636 pantsatte Karen Knudsdatter Gaarden til Mikkell Basse i Viuf for 200 Rdl. Specier og 50 Slettedaler (sidste Hefte af Samlinger til jydsk Historie og Topografi af Arkivar H. Knudsen). Iver Nielsen Torsted var Ejer af Gaarden fra 1648 til 1663. 1663—91: Iver Iversen, 1691

—1700: Hans Iversen, 1700—24: Mogens Hansen, 1727—57: Mads Jensen, derefter Mogens Madsen og hans Søn Hans Mogensen.

Nr. 7 er den Hovedgaard i Viuf, som Kong Frederik d. II 1579 købte af Hans Axelsen Arnfeldt. Gaarden ligger vistnok paa sin gamle Plads. Af Fæstere kan nævnes: 1579—1620: Anders Nielsen Griis, 1620—50: Hans Andersen Griis, 1650—70: Peder Hansen Griis, efter ham Major Uttervig til 1694, Oberstleutnant Münnich til 1709, Jørgen Rasmussen Legarth til 1730, Rasmus Nielsen Skøtte, gift med Formandens Datter, Susanne Legarth, fra 1747 til 1765. To Aar efter købte Hr. Hvass Gaarden, og han købte tillige den gamle Selvejergaard Nr. 12 og lagde under den. 1790 købtes »Viufgaard« af Major Ingwersen, som forstørrede den meget betydelig. 1849 brændte den.

Nr. 8 ligger paa sin gamle Plads, 1662 havde Hans Hansen Købmand den i Fæste, han efterfulgtes af sin Søn af samme Navn, 1720 overtog Tøger Andersen fra St. Velling Gaarden efter Svigerfaderen Hans Hansen, der var bleven den fradømt, 1750—98: Anders Thøgersen, derefter Tøger Andersen, 1821: Isak Nielsen, senere Mogens Hansen, 1883 købte Ejeren af Nr. 11 Gaarden, og siden har den haft fælles Ejer med denne Gaard.

Nr. 9 er den østligste Gaard i Fredsted By. 1797 er der 2 Ejere af Gaarden, nemlig Mads Pedersen og Jørgen Pedersen (Bjerregaard); men en Del af Gaardens Jorder er lagt under Mads Buchs Gaard i Viuf. 1662—1703 er Christen Iversen Fæster af Gaarden. Senere skiftede den ofte Fæstere.

Nr. 10 er ogsaa en Gaard i Fredsted; den Gaard, som udflyttet paa Marken kaldes »Daugaardsminde«. Denne Gaard var oprindelig meget mindre end de

andre Gaarde i Viuf. Peder Jørgensen Ulf var dens Fæster omkring 1665, 1668 var Kirkeværgen Povl Nielsen Fæster af Gaarden til 1707. Hans Eftermand var Søren Madsen, hvis Enke 1738 ægtede Mads Jørgensen Grovsen fra Starup, der døde 90 Aar gl. 1787. Hans Søn og Sønnesøn havde derefter Gaarden.

Nr. 11 ligger paa sin gamle Plads, den er forstørret meget. Af dens Fæstere og Ejere kan nævnes: 1624: Hans Terkildsen, 1641—67: Hans Pedersen Ougesen, 1669: Jep Ougesen og Hans Mogensen, 1688: Hans Pedersen, Hans Pedersen Griis fra 1706 til 1716, hans Enke ægter Thomas Jensen, der saa har Gaarden til 1741; Hans Pedersen fra Jerlev ægter saa Thomas Jensens Datter og har Gaarden i Fæste, til han køber den 1765, 1779 sælger han den til sin Svigersøn Jens Jessen fra Skærup Annexgaard. Efter Jens Jessen havde hans Søn Niels Jensen Gaarden i Eje fra omkring 1823 til 1860, da han afstod den til sin Søn Anders Nielsen. Gaarden kaldes nu »Nielsensminde« og ejes af Anders Nielsens Søstersøn Jørgen Povlsen. —

Gaard Nr. 12 er en gl. Selvejergaard, som laa mellem Viufgaard og Haurballegaard. Af dens Ejere kan nævnes: 1616: Unge Jens Mikkelsen, 1624: Hans Nielsen, 1641 og 1653: Mogens Pedersen, 1662 og 1666: Peder Mogensen, 1666 overtog Hans Mogensen Gaarden for en Arv paa 276 Slettedaler. 1696 har Mogens Hansen og Svogeren Søren Ollesen Gaarden i Forening, 1700—16: Mogens Sørensen, 1716—34: Jens Udsen, 1734—41: Jens Jensen fra Egum, 1742—52: Niels Hansen Griis fra Højrup i Herslev Sogn. Hans Enke Margrethe Hansdatter fra Sdr. Vilstrup, ægtede 1753 Hans Markussen fra Bredstrup. Han havde den i 3 Aar, saa overtog han sin Fødegård. Ulrik Frederik Mikkelsen blev hans Eftermand i Viuf.

Nr. 13 laa maaske i Nærheden af Nr. 6 og Nr. 1. Af Beboere paa denne Gaard kan nævnes: 1655—1705: Søren Mogensen, 1705—16: Mogens Sørensen, derefter Svogeren Hartvig Hansen 1716—27, Hans Hartvigsen 1727—43, Gaarden fæstedes 1743 af Markus Rasmussen fra Pjedsted, Fætter til Biskop Rasmus Møllers Fader, Gmd. Niels Hansen Møller i Stovstrup. Markus Rasmussen døde 1775, og han havde Gaarden til sin Død. Gaarden er sagtens bleven udparcelleret faa Aar efter.

Nr. 14 er Annexpræstegaarden. Den ligger paa sin gamle Plads nord for Kirken. Af dens Fæstere og Ejere kan nævnes: 1641 og 1653: Christen Madsen, 1662: Povl Eriksen. Gaardens Bygninger bestod da af 33 Fag, der var brøstfældige, 1688 og 1718 er Gaardens Fæster Søren Jensen, hans Eftermand var vistnok Christen Andersen, der efterfulgtes omkring 1748 af Hans Sørensen, hvis Eftermand »den gamle agtværdige« Jakob Hansen, døde 71 Aar gl. 1796. Hans Datter Margrethe var gift med Eftermanden paa Gaarden, Søren Hansen fra Haastrup, født 1755, død 1836. Dennes Søn, Hans Sørensen, født 1785, død 1849, var saa Gaardens Ejer. Enken efter ham ægtede 1851 Rasmus Rasmussen, og han var saa Mand paa Gaarden til 1869, da hans Svigersøn, Jes Christensen fra Haurballegaard, overtog den. Hans Søn, Sognefoged og Sogneraadsformand Rasmus Christensen, født 1872, er nu Gaardens Ejer. Stednavneudvalget foreslaar, at »Viuf« skrives »Viv«.

J. J. Ravn.